

9. Гольшев В. Г. Существенное заблуждение как основание признания сделки, совершенной в кредитной сфере, недействительной / В. Г. Гольшев // Банковское право. – 2000. – № 4. – [Электронный ресурс]: Режим доступа : <http://www.lawmix.ru/comm/6553/>
10. Хейфец Ф.С. Недействительность сделок по российскому гражданскому праву / Ф. С. Хейфец. – [2-е изд., доп.]. – М. : Юрайт, 2000. – 162 с.
11. Коломиец Е. А. Заблуждение и обман как условия недействительности сделок: дис. ... канд юрид наук: 12.00.03 / Евгений Александрович Коломиец. – Краснодар, 2005. – 179 с.

ЗМІНИ СТАТУСУ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ В СВІТЛІ НОВОВВЕДЕНЬ ТРИВАЮЧОЇ СУДОВО - ПРАВОВОЇ РЕФОРМИ

Кернос Неля Євгенівна

старший викладач, Чернігівський державний технологічний університет

7 липня 2010 року прийнятий новий Закон України «Про судоустрій і статус суддів» за № 2453-VI, яким суттєво звужено не тільки повноваження, але й роль Верховного Суду України (далі – ВС України), як найвищого судового органу в системі судів загальної юрисдикції.

У висновках Венеціанської комісії недоліками судово-правової реформи в Україні визначені: радикальне звуження повноважень ВС України, оскільки його основне право здійснювати нагляд за тлумаченням та застосуванням закону судами нижчого рівня повністю розподілено між трьома вищими спеціалізованими судами; скорочення чисельності штату суддів (було 79 мало стати 20); втрата юрисдикції ВС України як касаційного суду у цивільних та кримінальних справах на користь нового спеціалізованого суду; позбавлення можливості розглядати справи у палатах; неможливість ВС України вирішувати питання процесуального права, тобто актуальні питання справедливого судочинства в контексті статті 6 Європейської конвенції; відсутність у сторін прямого доступу до ВС України; та інші [2].

10 листопада 2011 року Президентом України був підписаний Закон України за № 3932-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розгляду справ Верховним Судом України» (далі – Закон України № 3932), яким були внесені зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», зокрема: збільшується склад ВС України з 20 до 48 суддів, з числа яких обираються Голова, Перший заступник Голови та 4 заступники Голови ВС України (які одночасно є секретарями 4 новостворених судових палат: в адміністративних справах, у

господарських справах, у кримінальних справах, у цивільних справах, персональний склад яких визначається Пленумом ВС України за пропозицією суддів ВС України.

Відповідно до ст. 44-1 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» повноваження новоутворених Судових палат ВС України полягають у наступному: здійснення судочинства у справах у порядку, встановленому процесуальним законом; аналіз судової статистики та вивчення судової практики; здійснення інших повноважень, передбачених законом.

Такі нововведення Закону України «Про судоустрій і статус суддів» позитивно вплинули на процесуальні кодекси, а в подальшому й на правозастосовну діяльність. Законом України № 3932 внесені однакові за змістом зміни до всіх процесуальних кодексів України: Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК України), Кримінально-процесуального кодексу України (далі – КПК України), Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України), Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України), а саме: суттєво змінено ст. 111-23 ГПК України, ст. 400-20 КПК України, ст. 360-2 ЦПК України, ст. 241 КАС України про порядок розгляду справи ВС України. Так, у ВС України справа про перегляд судового рішення з підстави неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що мало наслідком ухвалення різних за змістом судових рішень, розглядається на засіданні відповідної Судової палати (у господарських, кримінальних, цивільних чи адміністративних справах) ВС України, яке є правомочним за умови присутності на ньому не менше двох третин суддів від складу відповідної Судової палати ВС України.

Якщо судове рішення оскаржується з підстави неоднакового застосування одних і тих самих норм матеріального права судами касаційної інстанції різної юрисдикції, справа розглядається на спільному засіданні судових палат ВС України, до складу яких входять судді відповідної спеціалізованої юрисдикції. Засідання є правомочним за умови присутності на ньому не менше двох третин суддів від загального складу відповідних судових палат ВС України.

Справа про перегляд судового рішення з підстави встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом, розглядається на спільному засіданні всіх судових палат ВС України. Засідання є правомочним за умови присутності на ньому не менше двох третин суддів від складу ВС України, визначеного законом, тобто не менше 32 суддів.

Також суттєво конкретизовані та розширені повноваження ВС України:

1) в контексті перегляду рішення з підстави неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що мало наслідком ухвалення різних за змістом судових рішень, а саме: якщо суд установить, що судові рішення у справі з зазначених підстав є незаконним, він скасовує його повністю або частково і приймає нове судові рішення, яке має містити висновок про правильне застосування норми матеріального права щодо спірних правовідносин та обґрунтування помилковості висновків суду касаційної інстанції з цього питання;

2) в контексті перегляду рішення з підстави встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом, якщо судові рішення у справі переглядається, то суд скасовує оскаржуване рішення повністю або частково і має право прийняти нове судові рішення або направити справу на новий розгляд до суду, який виніс оскаржуване рішення.

Законом України № 3932 зобов'язали забезпечити доступ до рішень ВС України шляхом їх опублікування на офіційному веб-сайті ВС України не пізніше як через десять днів з дня їх прийняття.

Небезспірною є чергова зміна (розширення) повноважень відповідних Вищих спеціалізованих судів щодо розгляду питання про допуск справи до провадження ВС України з підстави встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом, якщо буде встановлено, що порушення Україною міжнародних зобов'язань є наслідком недотримання норм процесуального права, оскільки Венеціанська комісія неодноразово вказувала на необхідність надати саме ВС України повноваження щодо вирішення колізій між рішеннями вищих спеціалізованих судів і в питаннях процесуального права [2].

Щоб зрозуміти позитивність і якісність довгоочікуваних нововведень для діяльності ВС України, необхідно випробування їх часом. Але вже зараз можна сказати, що законотворці зробили чергову спробу адаптувати чинне процесуальне та законодавство про судоустрій у відповідність з Європейськими стандартами, оскільки за висновками Венеціанської комісії, конституційна реформа в Україні має включати зміни до положень щодо правосуддя з тим, щоб «закласти солідний фундамент для сучасного та ефективного судочинства у повній відповідності з Європейськими стандартами» [3].

Отже, концептуальні зміни, щодо визначення статусу ВС України, як найвищого судового органу в системі судів загальної юрисдикції, не тільки «de iure», але й «de facto», були вкрай необхідними, але чи виправдає Закон України № 3932-VI сподівання суспільства? «Швидкість у проведенні реформи, якщо це стосується реформи правосуддя, не може досягатися за рахунок їхньої якості. ...Потрібно покінчити з практикою прийняття законів сумнівної якості» [4].

Література:

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розгляду справ Верховним Судом України» від 20 жовтня 2011 року № 3932-VI Голос України від 12.11.2011 - № 213
2. Спільний висновок Венеціанської комісії щодо Закону України про судоустрій і статус суддів №. 588 / 2010 від 11 жовтня 2010 <http://pravotoday.in.ua/ua/press-centre/publications/pub-343/>
3. Висновок Венеціанської комісії «Про конституційну ситуацію в Україні» від 17 – 18 грудня 2010 р. http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_a36
4. Ставнійчук Марина «Судова реформа: крок вперед і два назад» // Дзеркало тижня. - 2010.10.23. - № 39

ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДІЙ СУДУ НА ПІДГОТОВЧІЙ СТАДІЇ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СВОЄЧАСНОСТІ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ

Короєд Сергій Олександрович

кандидат юридичних наук, заступник начальника науково-дослідної частини Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» (м. Київ)

Дані судової статистики свідчать, що кількість цивільних справ наказного, позовного, окремого провадження, розглянутих із порушенням встановлених ЦПК строків, становила 10,3 % у 2010 р. (10,8 % у 2009 р.) від кількості тих справ, провадження в яких було закінчено; із них понад строки, передбачені ст. 157 ЦПК, – 12,1 % у 2010 р. (13,6% у 2009 р.) [1].

Верховний Суд в своєму листі від 25.01.2006 р. № 1-5/45 наголошує, що перевищення розумних строків розгляду справ становить порушення прав, гарантованих п.1 ст.6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а збільшення кількості звернень до Європейського суду з прав людини з питань порушення вказаної норми не лише погіршує імідж нашої держави на міжнародному рівні, а й